

ΠΟΝΤΙΚΙ

art

ΓΙΩΡΓΟΣ ΧΩΡΑΦΑΣ

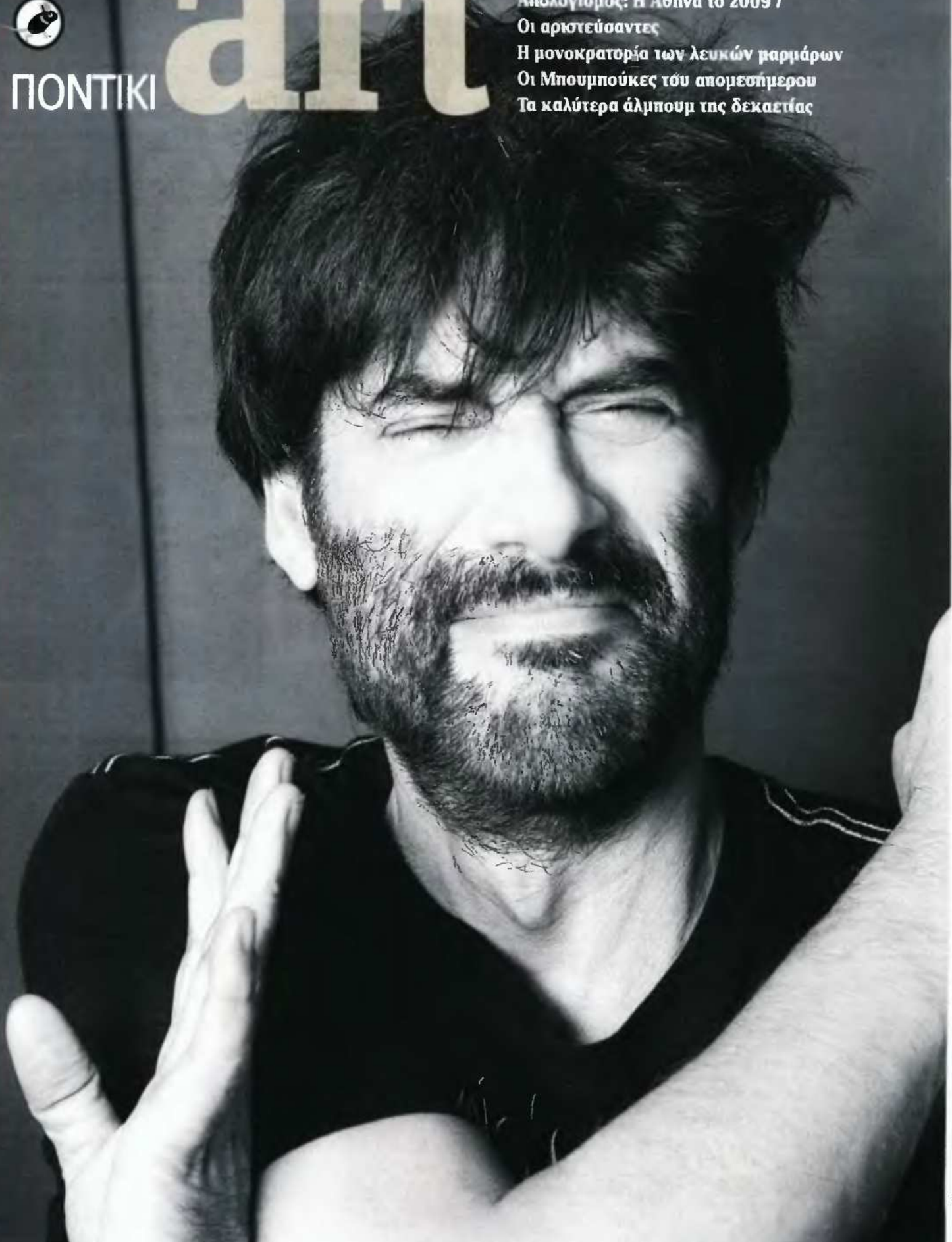
Απολογισμός: Η Αθήνα το 2009 /

Οι αριστεύσαντες

Η μονοκρατορία των λευκών μαρμάρων

Οι Μπουμπούκες τού απομεσήμερου

Τα καλύτερα άλμπουμ της δεκαετίας

Ο Πώργος Χωραφάς δεν κάθεται ούτε λεπτό. Τα τελευταία χρόνια είναι συνεχώς με μια βολίτσα στο χέρι, πότε για να επιστρέψει στην Ελλάδα και πότε για να γυρίσει στο Παρίσι, όπου μένει. Ξεβουλευεται από τη βολή του για λόγους καλλιτεχνικούς. Μόλις τελειώσει μια ταινία στη Γαλλία, ξεκινάει μία άλλη στην Ελλάδα. Ειδικά τα τελευταία χρόνια οι εμφανίσεις του στον ελληνικά κινηματογράφο έγιναν ολοένα και πυκνότερες. Μόλις κλείσει ένας κύκλος, όπως πρόσφατα η τετραετής θητεία του ως προέδρου του Διεθνούς Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης, αμέσως ανοίγει ένας άλλος. Φέτος πρωταγωνιστεί σε δύο ελληνικές ταινίες στις «Επικίνδυνες μαγειρικές» του Βασίλη Τσελεμέγκου που θα δούμε στις 4 Φεβρουαρίου και στην «Υπογραφή» του Στέλιου Χαραλαμπίδου, η οποία γυρίζεται αυτή τον καιρό. Ευγενικός και γοητευτικός, ακούραστος και δραστήριος, βρίσκεται συνεχώς σε έναν κινηματογράφο μαραθώνα. Άλλωστε για χάρη του παραμέρισε, τουλάχιστον προς το παρόν, το θέατρο απ' όπου ξεκίνησε, και μάλιστα στο πλευρό του Πίτερ Μπρουκ.

Πώργος Χωραφάς

«Στις γυναίκες αρέσουν αυτό που τις βολεύουν κάθε φορά»

Συνέντευξη

Στη Χρυσούλα Πασιωάννου
Φωτ. Μαριλένα Σταφυλίδου

Μεσημερίο στο κοφτό του Public με θέα την πόλη. Κοιραμένοι αλλά κεφάτοι, παρά τις πολλές υποχρεώσεις που στριμβώνονται καθημερινά στην σιζήνια του. Το κινητό του δεν σταματάει να χτυπά.

«Η Ελλάδα βρίσκεται σε μία σημαντική είσοδο της Ευρώπης, η οποία χρειάζεται μεταστάτες και γενικό κανονισμό αίμα. Δεν είναι τυχαία ότι ενώ οι κυβερνήσεις λένε ότι δεν τους θέλουν κλείνουν τα μάτια τους και αυτοί ενοχλούν παράνομα στη χώρα. Τους εκμεταλλεύονται γιατί δεν έχουν δικαιώματα. Να μία ακόμη υποκρισία που εξυπηρετεί τα σύστημα. Από όλη την κατάσταση βρισκόμαστε και εμείς ξεβουλευμένοι, αλλά αυτό προκύπτει από τις μεγάλες οικονομικές διαφορές ανάμεσα στις αναπτυσσόμενες και τις μη αναπτυσσόμενες χώρες».

Είναι αλήθεια ότι την επόμενη φορά που θα σας δούμε στο Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης θα είστε μόνο σενιφιλ και όχι πρόεδρος;

Γ.Χ.: Έκλεισε για μένα αυτός ο κύκλος. Κέρδισα μια εμπειρία που δεν έχω: να είμαι κομμάτι ενός οργανισμού, να βλέπω πώς λειτουργεί μέσα από τις συνελεύσεις και το διοικητικό συμβούλιο και να γνωρίζω από πρώτο χέρι το πρόβλημα που αντιμετωπίζει ένας θεσμός στην Ελλάδα.

Όλα αυτά γιατί αφορούν έναν καλλιτέχνη;

Γ.Χ.: Γιατί όχι; Καταρχήν ήταν τημιά που μου προσέφερον αυτή τη θέση. Επιπλέον, το είδα ως σφορμή να συμβάλω κι εγώ με τον τρόπο μου στο να προχωρήσουμε το Φεστιβάλ ένα βήμα πιο μπροστά. Το καταφέραμε μέσα από το Crossroads, ένα φόρουμ συμπεριλαμβανών που ιδρύθηκε το 2005. Καμιά κινηματογραφία δεν μπορεί να λειτουργήσει χωρίς συμπεριγωγές, εκτός από τη Γαλλία. Κι αυτή όμως τις επιδιώκει. Στόχος μας ήταν να προσελκύσουμε παραγωγούς και διανομείς από πολλές χώρες, π.χ. Ασία, Βόρεια Ευρώπη, και να στρέψουμε την προσοχή τους στο βολκανικό αιεμά. Κι φυσικά να γίνει το φεστιβάλ ένα σημαντικό ροντεβό εταγγελημάτων. Επιπλέον, αυτή η θέση με έφερε κοντά στην ιστορία του ελληνικού αιεμά. Ήξερα ελάχιστα πράγματα. Μέσα από αφιερώματα που κόνεμα σε δημόσιους γνέρισα τον κινηματογράφο του '60 και του '70. Έριξα ορκετή μελέτη. Θεωρώ ότι υπάρχουν θεσμοί στην κινηματογραφία μας, αλλά δεν τους εκτιμούμε επειδή δεν θεωρούντο πογκόσμες επιτυχίες. Πρέπει να ενοκεντιμήσουμε καλλιτέχνες και ταινίες.

Πιστεύετε ότι η αποχή των «Κινηματογραφιστών στην Ομήλια» είχε κόστος για το Φεστιβάλ; Με τον λόγο σας στην τελευταία έναρξη υποστηρίζετε την κίνησή τους...

Γ.Χ. Ενιωθα ότι η κατάσταση είχε παλθεί σε δύο στρώματα. Από τη μία το Φεστιβάλ και από την άλλη οι σκηνοθέτες. Μου έρχεται στο μυαλό μια εικόνα από την ταινία του Αλέν Ρενέ «Ο θεός μου από την Αμερική». Σε μια σκηνή δείχνει πολλοί

ποντικίκο μέσα σε ένα κλουβί απ' όπου περνάει ηλεκτρικό ρεύμα. Ψάχνουν απεγνωσμένο ένα κομμάτι του κλουβιού για να σταθούν ασφαλή, αλλά δεν βρίσκουν. Έτσι, το ένα το βάζει με το άλλο. Παρ' όλο αυτό, στο τέλος επιζών καλύτερο όλο μαζί. Ένα μόνο του θα πέθαινε κατόβηψη και θα πέθαινε. Τέλος πάντων, δεν θεωρούσα λογικό ένας σκηνοθέτης που κάνει τόσες θεαίες για την ταινία του να μη συμμετάσχει στο Φεστιβάλ και να χρεαι την ευκαιρία να δώσει το έργο του ξένοι παραγωγοί και διανομείς. Είναι τόσο πολλά άμας το πρόβλημα στο χώρο που οι σκηνοθέτες οδηγήθηκαν σε κινήσεις απελπισίας, δηλαδή στην αποχή.

Η διαίτηση του Φεστιβάλ πάντως επικρίθηκε για την πολιτική της στο συγκεκριμένο θέμα.

Της προόπτιου ότι δεν έκανε τις απαραίτητες προσπάθειες ώστε να συμμετάσχουν τελικά οι διαφωνούντες.

Γ.Χ.: Πιστεύω ότι το Φεστιβάλ έπαιξε το ρόλο του όπως έπρεπε. Λειτουργήσε σαν ένα ανοιχτό σπίτι. Όχι χρησιμοποιήσω πάλι έναν συμβολισμό. Το Φεστιβάλ στάθηκε σαν μητέρα που λέει στο παιδί της ότι η πάρτα του σπιτιού είναι ανοιχτή, αλλά δεν μπορεί να λύσει το πρόβλημα με τον μπαμπά, που είναι η πολιτεία. Ο μπαμπάς όμως θα έρθει για φογητό και είστε κολεσμένοι στο δείπνο. Αν θεωρείτε ότι ταρακουνάτε το νερό με το να μην εμφανιστείτε είναι δική σας επιλογή και ευθύνη.

Φαντάζομαι ότι επειδή έχετε την εμπειρία του γαλλικού κινηματογραφικού συστήματος, όλα αυτά που συμβαίνουν εδώ, από το θεσμικό πρόβλημα μέχρι την έλλειψη λειτουργικού νόμου, σας φαίνονται «κινέζικα».

Γ.Χ. Δυστυχώς δεν μου φαίνονται κινέζικα, αλλά εντελώς... ελληνικά. Άρχισα να κάνω αιεμά στην Ελλάδα εδώ και 15 χρόνια. Το 1983 έπαιξα και στην τηλεόραση, στις «Ακυβέρνητες πολιτείες» του Στρούτ Τσίρκα που σκηνοθετούσε ο Ροβέρτος Μανθούλης. Έχω ζήσει κοφκικές καταστάσεις. Από

τότε συνειδητοποίησα ότι επικρατεί μια τρέλο και μια γραφειοκρατία, που αντί να λύνει πρόβλημα εφευρετικά. Καταλαβάνω ότι υπάρχει μια μικρή πίτα από την οποία διεκδικούν μερίδιο πολλοί, με αποτέλεσμα να χάνουν κόβε είσθηση γεννοιαδικής. Αν λοιπόν θέλεις να φας από την πίτα, σε πιάνει μικρή, αλλά γίνεσαι και θυμό κακόβουλιαν χειρισμών από ανθρώπους που περιμένουν χρόνια στη σειρά για ένα κομμάτι.

Είναι αυτοπικό να θεωρήσουμε ότι θα μπορούσαμε να αποκτήσουμε μια ισχυρή κινηματογραφική βιομηχανία;

Γ.Χ. Δεν μπορούμε να ελπίζουμε να ακολουθήσουμε το γαλλικό παράδειγμα, γιατί ο κινηματογράφος τους έχει παράδοση και μια κεκτημένη τοχυτρία. Για τους γίλλους δεν έχει σημασία αν επιστρέφονται το χρημάτο που επενδύουν στο αιεμά. Δεν μετρούν το κέρδος με οικονομικούς όρους, αλλά με το πόσο συμβάλλει ο κινηματογράφος στην εθνική τους τουτότητα. Ανεβώνει το ηθικό τους. Ως Έλληνας του εξωτερικού βλέπω ότι αυτή τη στιγμή το ηθικό των Ελλήνων είναι πεσμένο.

Τι πιστεύετε ότι φταίει; Είναι φαινόμενο μόνο ελληνικό ή εντάσσεται στη γενικότερη κατάσταση, της οποίας αποκορύφωμα ήταν η οικονομική κρίση;

Γ.Χ.: Γενικό μιλώντας, είναι ολήθεο ότι όλος ο κόσμος βρίσκεται σε δύσκολη κατάσταση. Είναι πολλά το πρόβλημα. Ειδικότερα, όσον αφορά την Ελλάδα, συμβάλλουν και οι ορνθικές μας... ιδιοιότητες. Το μεγάλο σκαθόμ είναι ότι δεν έχουμε εμπιστοσύνη στο σύστημα μας. Αυτό βέβαια δεν είναι καθόλου παράλογο για μια χώρα όπου οι νόμοι και οι κοινωνικοί κόνονες δεν τηρούνται. Ειδικά από τους ανθρώπους που έχουν πολιτική και οικονομική εξουσία. Θεωρούν τους εαυτούς τους ανώτερους και εξοιρώνονται από τις κοινωνικές υποχρεώσεις. Οποτε και ο μέσος πολίτης φτάνει στο σημείο να ονομαίεται «εγώ κοροκόο είμας». Δυστυχώς ακολουθούμε μόνο το κοκό παραδειγμα που λειτουργούν εις βόρος των άλλων. Υπάρχουν και καλά. Θεωρώ, για παράδειγμα, ότι ο Έλληνας έχει μια όμορφη αντίληψη της ανθρωπιότητας.

Πέρσι τέτοιες μέρες καγόταν η Αθήνα από τις εξεγερσεις των νέων. Πιστεύετε ότι ήταν δικαιολογημένη η αντίδρασή τους, έστω κι αν έφτασαν σε υπερβολές;

Γ.Χ.: Αυτό που ήταν να γίνει έγινε. Δεν έχει νόημα να ονομαίωμαστε αν έπρεπε να σπάσουν το ένα μογοζή ή το άλλο. Δεν βρίσκεται λογική κανείς σε αυτό. Η οδικία είναι διάχυτη σε πογκόσμιο επίπεδο. Την οδήγησε το τέλος της ιστορίας, όπως λέει ο αμερικανός φιλόσοφος και οικονομικός αναλυτής Φουκουγιόμα. Κερδισμένος βγήκε ο κοπιτολισμός. Ζήσαμε την παρόντίου του σε όλο το μερολαίο. Μεγάλωσε το χάσμα μεταξύ φτωχών και πλουσίων. Ήρθε η ώρα που το πληρώνουμε σκαθόμ. Κόποιου στήλη, αν είσαι νέος, μπορεί να βγεις στο δρόμο και να κοφεις ότι βρεθεί μπροστά σου.

Με τις «Επικίνδυνες μαγειρικές» είναι η δεύτερη φορά μετά την «Πολίτικη κουζίνα» που εμπλέκατε κινηματογραφικά με την... κουζίνα. Τι σχέση έχετε με τη μαγειρική; Ένα ωραίο δείπνο είναι η έκκληση που θα κάνατε στη γυναίκα σας;

Γ.Χ.: Μαγειρεύω για τη γυναίκα μου και παίρνω πολύ σφορό την όλη διαδικασία: θέλω το φογητό να τρώγει στην κατόλληλη θερμοκρασία, φωνάζω αν αργήσει να καθίσει στο τραπέζι και το παίρνω κατόκαρδο αν μου πει ότι δεν πενθεί. Η μαγειρική είναι ολόκληρη τελετογρία με πολλούς συμβολισμούς. Αλλάζουμε κόποιου μέσω της μαγειρικής μας. Ενώ η προετοιμασία μπορεί να κρυβεί ογοήη ή πόθος. Γι' αυτό στις «Επικίνδυνες μαγειρικές» οι δύο μάγειρες –ο Δομοκλής που υποδύομαι εγώ και ο Δημήτρης που ποίζει ο Κωνσταντίνος Μορκαυλάκης-, οι οποίοι διεκδικούν τη Νονά (Κότια Ζυγούλη) ζηλεύουν τόσο ο ένας τον άλλον. Σαν τον πρώτογνο άνθρωπο που δεν ήθελε το σπέρμα του να ονομαίθει με αυτό κόποιου άλλου και να είναι αιέουρος ότι το παιδί της γυναίκας του έχει το δικό του γονίδιο.

Μέχρι πριν λίγο χρόνια το πρότυπο του άντρα ήταν να είναι σκαλρός, αυτό που λέμε μάτσο. Τώρα αρέσουν οι ευαίσθητοι, που μαγειρεύουν, κλαίνε, κάνουν δουλειές στο σπίτι.

Το γεγονός ότι έχουν αλλάξει το στερεότυπο σας απελευθερώνει;

Γ.Χ.: Στις γυναίκες αρέσουν αυτό που τις βολεύουν κάθε φορά. Αλλά είμαστε πάντοτε στη διόθεση τους γιατί είναι χαρό μας να τις υπηρετούμε. Έχουν αλλάξει οι ζωές μας, ειδικά των γυναικών. Όλοι όμως οι ρόλοι είναι όμορφοι, ορκει να τους ποίζεις καλά. Βέβαια, είναι δύσκολο να αλλάξεις ζοφνικά... πεπερηόμο. Πολλοί άντρες που έχουν σκαλώσει σε ένα παλιό πρότυπο δυσκολεύονται να προορμωστούν. Δεν μπορείς όμως να κόντρο στην πολιτιστικές ετισνοστάσεις, οι οποίες συμβώνουν καθημερινά: στο δρόμο, στις οδόνες μας...

Πού είναι πιο ωραίο να ζει κανείς; Στην ομορφότερη πόλη, το Παρίσι, ή σε αυτή με τη μεγαλύτερη ιστορία, την Αθήνα;

Γ.Χ.: Δεν είμαι αιέουρος αν η Αθήνα έχει τη μεγαλύτερη ιστορία. Η πορεία της στο χρόνο έχει φοβερές τρύπες. Ενώ κόποτε ήταν το κέντρο της ανθρωπιότητας, για πολλούς αιώνες έμεινε στάσιμη. Υπάρχει ουνέχεια στην ιστορία της Ελλάδος. Από την όλλη, πολλές φορές η Αθήνα μου φαίνεται ομορφότερη από το Παρίσι. Εξορτόται από το πού κοπιόζεις και πώς νιώθεις. Το Παρίσι δεν έχει αυτούς του λάφους, τον ουρονό, τη θάλοσσα, το φως, την Πελοπόννησο, το νεοκλασικό κτίριο.

Είναι όμως μια πόλη που έχει διατηρήσει το κτήριό της, σε αντίθεση με την Αθήνα που έχτισε πάνω τους πολυκατοικίες, είναι καθαρή, οι άνθρωποι είναι ευγενείς...

Γ.Χ.: Κάθε μέρος του κόσμου έχει το κόρμιο του. Κάθε πόλη έχει τη δική της τοποιογρρία, έχει πληρώσει όλο δίοδο κι έχει κερδίσει άλλες μόχες. Δεν θα μπορούσα να διαλέξω πού προτιμώ

νο ζω. Προτιμώ να ηγηναίερχομαι. Νιώθω σαν να υπάρχουν στο πειραμένο μου πολλές πάλλεις.

Τελευταία έχει καλλήσει στον Έλληνα η ρετινιά του ρασιιστή. Οι Γάλλοι όμως είναι περσοσότερο. Εδώ όποιος μλήσει για την πατρίδα θεωρείται σοβινιστής. Βλέπετε διαφορές μεταξύ των δύο χωρών στη νοοτροπία αυτών των θεμάτων;

Γ.Χ.: Δεν βλέπω διαφορά ανάμεσα σε καμία χώρα. Σε όλες εμφανίζεται το φαινόμενο του σοβινισμού, με την καλή και την κακή έννοια. Η καλή έννοια είναι η σινείδηση της ταυτότητας. Μόνο οι Έλληνες μπορεί να είναι Έλληνες και μόνο οι Γάλλοι μπορεί να είναι Γάλλοι. Ο κακός σοβινισμός είναι να επικαλείσαι την εθνική σου ταυτότητα για να υπερασπιστείς κάποια είδους ανωτερότητα. Έτυχε μία φορά να μπω σε έναν ταξιτζή ο οποίος ήταν σπαδός της Χρυσής Αυγής. Μου έλεγε ότι το πρόβλημα της Ελλάδος είναι ότι δεν περιορίστηκε στην αρχαία ελληνική φιλοσοφία και κουλτούρα και ανακατεύτηκε με άλλους πολιτισμούς. Προσπαθώσο μάτοια να του εξηγήσω ότι όταν μένεις αποκλεισμένος από τον υπόλοιπο κόσμο και προσπαθείς να κρατήσεις την κουλτούρα σου αεροστεγώς αυτή εξασθενεί και πεθαίνει και ότι όλες οι φυλές προσφέρουν. Δεν μπορούσε να το δεχτεί με τίποτα. Αυτοί οι άνθρωποι, κάποια στιγμή της ζωής τους, σκυρώνονται από το ίδιο τους το περιβάλλον. Αναζητούν επομένως ένα ιδεολογικό πλαίσιο για να τους πείσει ότι αξίζουν παροπώνα από κάποιους άλλους. Ο πραγματικός πολιτισμός όμως είναι όταν αναγνωρίζουμε τη σημαντικότητα των άλλων.

Όσον αφορά πάντως το ζήτημα των μεταναστών, η Ελλάδα, σε αντίθεση με την Γαλλία, δεν ήταν έτοιμη να δεχθεί τόσο μαζική εισροή.

Γ.Χ.: Η Ελλάδα βρίσκεται σε μία σημαντική είσοδο της Ευρώπης, η οποία χρειάζεται μεταναστές και γενικά καινούργιο αίμα. Δεν είναι τυχαίο ότι ενώ οι κυβερνήσεις λένε ότι δεν τους θέλουν κλείνουν τα μάτια τους και αυτοί εισβάλλουν παράνομα στη χώρα. Τους εκμεταλλεύονται γιατί δεν έχουν δικαιώματα. Να μια ακόμη υποκρισία που εξυπηρετεί το σύστημα. Από όλη την κατάσταση βρισκόμαστε και εμείς ξεβαλεμένοι, αλλά αυτό προκύπτει από τις μεγάλες οικονομικές διαφορές ανάμεσα στις αναπτυγμένες και τις μη αναπτυγμένες χώρες. Άλλη μια υποκρισία: δημιουργούμε τα πρόβλημα και στη συνέχεια το εκμεταλλευόμαστε με εξυπνα τρόπο. Ο άνθρωπος είναι... χάος.

Ξεκινήσατε στο θέατρο κοντά στον Πίτερ Μπρουκ. Θα περίμενε κανείς ότι παράλληλα με τον κινηματογράφο θα ακολουθούσατε και μια θεατρική πορεία, κάτι που δεν έγινε. Δεν νιώθατε καλά στο θέατρο;

Γ.Χ.: Η αλήθεια είναι ότι με τρέβηξε το σινεμά. Στο θέατρο όμως είχα ωριότες εμπειρίες. Το έξι χρόνια που δουλέυα με τον Μπρουκ ήταν σαν να βρισκόμουν στον παράδεισο. Οι συνθήκες ήταν άψογες. Και από το σινεμά περιμένω να με οδηγήσει στον ίδιο παράδεισο. Κι αν επιμένω, είναι επειδή δεν τον έχω ζήσει σκόμο.

Είστε αισιόδοξος για το 2010; Λέτε να βγούμε αλώβητοι από την οικονομική κρίση ή έρχονται χειρότερα;

Γ.Χ.: Είμαστε παιχιδόκια άλλων ουτών που έχουν οικονομική και πολιτική εξουσία, οι οποίοι δεν λογοδοτούν σε κανέναν, με αποτέλεσμα να μην τιμωρείται η απειτανιά τους. Το σόιχημο είναι, παρό τις οντιξόότητες, να μη χάνουμε την πίστη και τον εαυτό μας. ☺